

EU:s strategi för säkerhetsunionen

2020/21:FPM1

Justitiedepartementet

2020-09-08

Dokumentbeteckning

KOM (2020) 605

Kommissionens meddelande om EU:s strategi för säkerhetsunionen

Sammanfattning

Kommissionens meddelande om EU:s strategi för säkerhetsunionen 2020–2025 är en uppföljning av den europeiska säkerhetsagendan 2015–2020. Strategin belyser utmaningar mot EU:s inre säkerhet ur ett brett perspektiv och aviserar lagstiftning och andra initiativ för att stärka säkerhetsunionen.

Strategin innehåller fyra prioriterade områden för åtgärder på EU-nivå:

1. Skapa en framtidssäkrad säkerhetsmiljö
2. Reagera på föränderliga hot
3. Skydd mot terrorism och organiserad brottslighet
4. Bygga upp ett starkt europeiskt säkerhetssystem

Regeringen välkomnar meddelandet om en strategi för säkerhetsunionen. Det är positivt att en överblickbar och långsiktig strategi tas fram för säkerhetsarbetet. Regeringen instämmer i kommissionens analys att gränsöverskridande säkerhetshot förutsätter ett utvecklat och samordnat samarbete mellan EU:s medlemsstater och berörda aktörer i hela samhället.

Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

1.1 Ärendets bakgrund

I kommissionsordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer för kommissionens arbete under mandatperioden 2019–2024 anges att EU:s inre säkerhet ska stärkas, bland annat genom att bekämpa grov brottslighet och terrorism.

I EU:s strategiska agenda 2019–2024 slås fast att EU måste skydda våra samhällen mot cyberangrepp, hybridhot och desinformation som härrör från fiendliga statliga och icke-statliga aktörer och att sådana hot kräver en helhetsstrategi med mer samarbete, samordning och resurser och större teknisk kapacitet.

Kommissionens meddelande om en EU-strategi för säkerhetsunionen presenterades den 24 juli 2020 och är en fortsättning och utveckling av den europeiska säkerhetsagendan för perioden 2015–2020¹.

1.2 Förslagets innehåll

Strategin behandlar säkerhetsutmaningar ur ett brett perspektiv och aviserar en rad kommande åtgärder som sträcker sig från lagstiftning och översyn av befintlig lagstiftning till initiativ för förbättrat samarbete, informationsutbyte och kunskapsutveckling.

I meddelandet beskriver kommissionen hur nya och komplexa gräns- och sektoröverskridande säkerhetshot ökar behovet av samarbete. Strategin för EU:s säkerhetsunion kartlägger prioriterade åtgärder och verktyg för stärkt säkerhet. Strategin belyser även kopplingen mellan inre och yttre säkerhet och kommer att genomföras samstämmt med EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

Strategin innehåller fyra prioriterade områden för åtgärder på EU-nivå:

1. Skapa en framtidssäkrad säkerhetsmiljö

Kommissionen framhåller i meddelandet att attacker mot fysiska och digitala nyckelinfrastrukturer kan skapa stora störningar och att stärkt beredskap och motståndskraft behövs. Därför kommer kommissionen bland annat att föreslå ny lagstiftning för skydd av kritisk infrastruktur, se över befintliga regler för nätverks- och informationssäkerhet och presentera sektorsspecifika initiativ inom bland annat finans- och energisektorn.

¹ Faktapromemoria 2014/15:FPM33

Kommissionen lyfter vidare fram behovet av ökad samverkan mellan offentliga och privata aktörer för att förbättra skyddet mot terroristattacker mot offentliga platser som religiösa byggnader och transportnav.

För att motverka cyberattacker kommer EU:s cybersäkerhetslagstiftning ses över och strategiska cybersäkerhetsprioriteringar läggas fram i en cybersäkerhetsstrategi. Kommissionen har inlett diskussioner med medlemsstaterna om att inrätta en gemensam cyberenhet som ska fungera som en samarbetsplattform för ökad säkerhet.

2. Reagera på föränderliga hot

För att kunna hålla jämna steg med kriminella som utnyttjar den tekniska utvecklingen för att begå brott avser kommissionen arbeta för att EU:s lagstiftning mot IT-relaterad brottslighet är relevant, aktuell och genomförs korrekt. Kommissionen vill också undersöka möjliga åtgärder mot identitetsstöld. Vidare vill kommissionen utreda hur den brottsbekämpande kapaciteten i digitala utredningar kan stärkas, bland annat genom ny teknik. Strategin lyfter också betydelsen av att de brottsbekämpande myndigheterna har effektiva verktyg även i den digitala miljön, t.ex. genom datalagring och effektivare tillgång till e-bevisning.

Strategin identifierar olagligt innehåll online som ett växande säkerhetshot och presenterar i anslutning till säkerhetsunionsstrategin en strategi för att mer effektivt bekämpa sexuella övergrepp mot barn².

Kommissionen vill se en förstärkt ansats för att motverka hybridhot. Förmågan behöver stärkas för att tidigt upptäcka och analysera hot, förebygga hot och bygga motståndskraft samt stärka krishanteringsförmågan. En översyn planeras av EU:s operationella protokoll för att motverka hybridhot. Kommissionen vill integrera hänsyn till hybridhot brett i EU:s beslutsfattande och samarbeta nära EU:s strategiska partners. Kommissionen och den höga representanten avser ta fram en EU-strategi för hybridhot som integrerar den yttre och inre dimensionen samt de nationella och EU-övergripande frågorna.

3. Skydd mot terrorism och organiserad brottslighet

I meddelandet fastslår kommissionen att terrorism och radikaliserings måste bekämpas med ett helhetsgrepp mot grundorsaker som polarisering av samhället och diskriminering. En antiterrorismagenda ska presenteras som bland annat ska innehålla förbyggande åtgärder mot radikaliserings. Kommissionen vill se effektiva åtal mot terrorister och krigsresenärer och vill därför stärka lagstiftningen för säkra gränser och att befintliga databaser används mer effektivt. Vikten av samarbete med tredjeländer och

² KOM (2020) 607

Strategin innehåller flera åtgärder för att bekämpa organiserad brottslighet, bland annat en EU-agenda mot organiserad brottslighet och människohandel. I anslutning till säkerhetsunionsstrategin presenterar kommissionen en handlingsplan om bekämpning av smuggling av illegala vapen och en EU-agenda om narkotika³. Vidare planeras en översyn av regelverket för att beslagta kriminellas tillgångar, en handlingsplan mot migrantsmuggling och en översyn av befintliga miljöbrottsregler. Även kommissionens handlingsplan för att förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism⁴, vilken presenterades i maj 2020 lyfts fram.

4. Bygga upp ett starkt europeiskt säkerhetssystem

Kommissionen vill stärka samarbetet och informationsutbytet inom EU mellan regeringar, brottsbekämpande myndigheter, företag, sociala organisationer och medborgare. Kommissionen vill bland annat utveckla Eurojust för att bättre koppla samman rättsliga och brottsbekämpande myndigheter och stärka Europol's mandat, bland annat genom att undersöka möjligheten att skapa ett innovationsnav för forskning och utveckling för inre säkerhet.

Kommissionen vill stärka det operativa brottsbekämpande arbetet bland annat genom en EU-kodex för polissamarbete och koordinering vid krissituationer. Informationsutbytet mellan brottsbekämpande myndigheter ska förbättras, bland annat genom mer effektivt utbyte av passageraruppgifter och av information mellan nationella polisiära register enligt 2008 års Prümrådsbeslut. Kommissionen anser att genomförandet av ramverket för interoperabilitet mellan EU:s informationssystem är en viktig prioritering. Vidare vill kommissionen förbättra säkerhetsstandarden för resedokument.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inte aktuellt. Meddelandet har inte några budgetära konsekvenser.

³ KOM (2020) 608 och KOM (2020) 606

⁴ KOM (2020) 2800

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet om en strategi för säkerhetsunionen. Det är positivt att en överblickbar och långsiktig strategi tas fram för säkerhetsarbetet. Regeringen instämmer i kommissionens analys att gränsöverskridande säkerhetshot förutsätter ett utvecklat och samordnat samarbete mellan EU:s medlemsstater och berörda aktörer i hela samhället. Samtidigt behöver medlemsstaternas behov av att kunna skydda sina nationella säkerhetsintressen säkerställas.

Det är positivt att strategin belyser utmaningar mot EU:s inre säkerhet ur ett brett perspektiv som inkluderar skydd mot kritisk infrastruktur. Regeringen instämmer i att den fysiska och digitala infrastrukturens motståndskraft behöver stärkas samt vikten av utvecklingsprocesser där informations- och cybersäkerheten beaktas redan från början.

Strategin identifierar relevanta säkerhetshot och möjliga åtgärder på EU-nivå. Regeringen välkomnar strategins breda ansats mot organiserad brottslighet och att olaglig narkotikahandel, människohandel och smuggling av skjutvapen adresseras i strategin. Regeringen delar kommissionens slutsatser att effektiv gränskontroll och interoperabilitet mellan EU:s informationssystem är viktiga delar i arbetet mot organiserad brottslighet. Regeringen välkomnar att det finns ett fokus på förebyggande åtgärder i strategin.

Regeringen välkomnar strategins fokus på IT-relaterad brottslighet, olagligt innehåll och bekämpning av kriminella aktiviteter online. EU bör ligga i framkant vad gäller att gemensamt förhindra att ny teknik används i kriminella syften. Regeringen välkomnar också att strategin lyfter betydelsen av att de brottsbekämpande myndigheterna får tillgång till effektiva verktyg även i den digitala miljön, t.ex. genom datalagring och effektivare tillgång till e-bevisning.

Regeringen står bakom EU:s arbete mot terrorism och välkomnar ambitionen att utöka informationsutbyte för att upptäcka och förhindra samt utreda och lagföra terrorbrott.

Regeringen delar kommissionens slutsats att internationellt samarbete är viktigt för att hantera hybridhot genom att bl. a. kunna identifiera, analysera och motverka dem.

Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

2.2 Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats. Medlemsstaternas ståndpunkter

2020/21:FPM1

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Inte aktuellt i nuläget då meddelandet inte har sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en strategi som informerar om kommande politiska initiativ och åtgärder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en strategi som informerar om kommande politiska initiativ och åtgärder

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens meddelande väntas bland annat diskuteras i rådsarbetsgruppen för brottsbekämpning (LEWP) och den ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten (COSI).

4.2 Fackuttryck/termer